

Laboratorium z fizyki

Ćw. nr: **33**

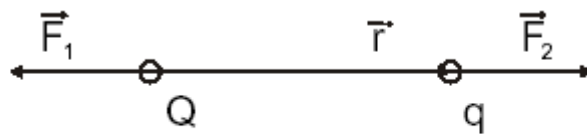
**WYZNACZANIE KSZTAŁTU POWIERZCHNI
EKWIPOTENCJALNYCH POLA
ELEKTROSTATYCZNEGO**

1. Wprowadzenie teoretyczne

Pole elektrostatyczne

Jest to przestrzeń, w której na umieszczone ładunki działają siły elektryczne. Linie, wzdłuż których działają siły, są nazywane liniami pola i ich przebieg stanowi obraz pola. Nadajemy im zwroty zgodne ze zwrotami sił. Źródłami pól elektrostatycznych są wszystkie ładunki i ciała naelektryzowane. Pola pochodzące od kilku źródeł nakładają się na siebie i z tego powodu obrazy źródeł mogą być różne. Poniższe rysunki przedstawiają pola różnych źródeł.

Źródłami pola elektrostatycznego są nieruchome ładunki elektryczne rozmieszczone w przestrzeni. Ładunki oddziałują na siebie siłami. Siły te określa prawo Coulomba (Q i q są ładunkami punktowymi)

$$\vec{F}_2 = \frac{1}{4\pi\epsilon_0\epsilon_r} \cdot \frac{Qq}{r^2} \cdot \frac{\vec{r}}{|\vec{r}|}$$
$$\vec{F}_1 = -\frac{1}{4\pi\epsilon_0\epsilon_r} \cdot \frac{Qq}{r^2} \cdot \frac{\vec{r}}{|\vec{r}|}$$

gdzie:

ϵ_0 - stała dielektryczna próżni

ϵ_r - przenikalność względna dielektryka, w którym znajdują się ładunki.

Pole elektrostatyczne w dowolnym punkcie w przestrzeni określa potencjał $\varphi(x, y, z)$

φ - funkcja skalarna oraz natężenie pola $\vec{E}(x, y, z)$ - funkcja wektorowa.

Natężenie pola elektrostatycznego wytworzonego przez ładunek Q definiuje się jako

$$\vec{E} = \frac{\vec{F}}{q} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0\epsilon_r} \cdot \frac{Q}{r^2} \cdot \vec{r}$$

gdzie \vec{r} jest wektorem jednostkowym w kierunku wektora \vec{r}

$$\vec{r} = \frac{\vec{r}}{|\vec{r}|}$$

Na podstawie znajomości natężenia pola można obliczyć potencjał pola

$$\varphi(x, y, z) = \varphi(x_0, y_0, z_0) - \int_{x_0, y_0, z_0}^{x, y, z} \vec{E} \cdot d\vec{s}$$

gdzie $d\vec{s}$ jest elementem drogi łączącej punkty z_0, y_0, x_0 i z, y, x .

Punkt określony współrzędnymi x_0, y_0, z_0 jest punktem odniesienia, a $\varphi(x_0, y_0, z_0)$ potencjałem w punkcie odniesienia.

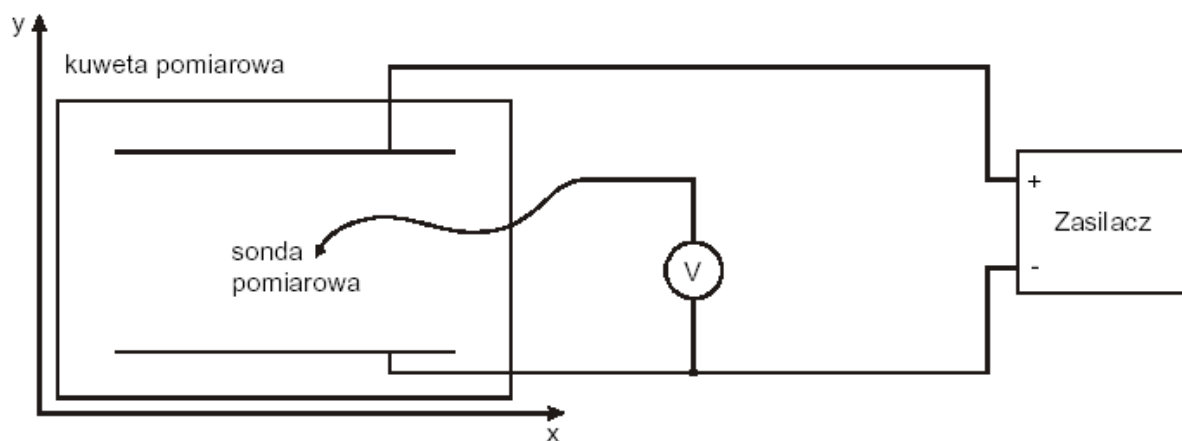
Wybór punktu odniesienia i potencjału w tym punkcie są zwykle dowolne, a potencjał pola elektrostatycznego jest określony z dokładnością do stałej. Znając potencjał pola elektrostatycznego można obliczyć natężenie tego pola:

$$\vec{E}(x, y, z) = -\text{grad } \varphi(x, y, z)$$

Modelem pola elektrostatycznego może być pole elektryczne w przestrzeni wypełnionej jednorodnym materiałem o określonej, zwykle niedużej przewodności elektrycznej. Gęstość prądu w przestrzeni o stałej oporności właściwej ρ określa prawo Ohma:

$$\vec{j} = \frac{\vec{E}}{\rho}$$

2. Wykonanie ćwiczenia

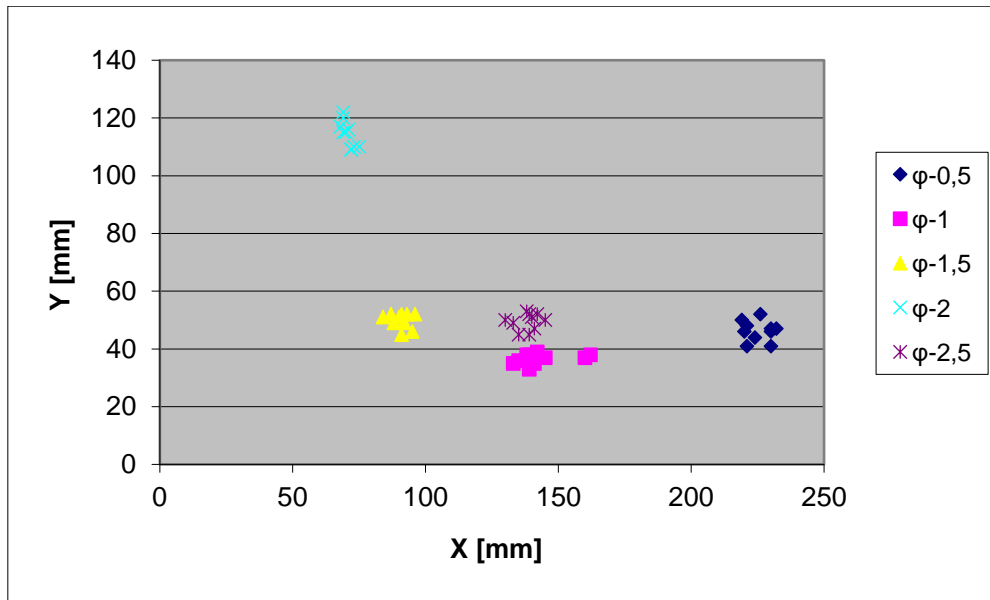
! Schemat pomiarowy

1. Ustawić w kuwecie elektrody wskazane przez prowadzącego ćwiczenia.
2. Ustawić napięcie 3V (lub inne podane przez prowadzącego zajęcia) zasilające elektrody kondensatora.
3. Przesuwając sondę pomiarową wyznaczyć współrzędne x , y punktów posiadających potencjał: 0.5V, 1.0V, 1.5V, 2.0V, 2.5V (lub inne podane przez prowadzącego ćwiczenia).
4. Określić błędy Δx i Δy wyznaczenia współrzędnych punktu posiadającego określony potencjał. W tym celu należy nieznacznie zmieniać położenie sondy pomiarowej wokół danego punktu w takim zakresie, w jakim można uznać, że wskazanie woltomierza nie zmienia się.

3. Tabela

$\varphi=0,5 \text{ V}$	x [mm]	224	220	230	226	227	221	230	50	60	219
	y [mm]	44	46	47	52	52	41	46	47	48	50
$\varphi=1 \text{ V}$	x [mm]	162	160	159	162	155	167	159	158	160	159
	y [mm]	38	37	33	36	35	39	38	35	37	38
$\varphi=1,5 \text{ V}$	x [mm]	130	140	139	135	141	144	138	133	145	139
	y [mm]	50	51	52	45	47	52	53	49	50	45
$\varphi=2 \text{ V}$	x [mm]	90	91	88	87	91	95	36	84	83	92
	y [mm]	51	52	49	52	45	46	52	51	52	49
$\varphi=2,5 \text{ V}$	x [mm]	70	71	72	69	69	68	72	73	75	69
	y [mm]	115	115	116	109	120	122	117	109	110	115

4. Wykres

5. Wnioski.

Odczytując pomiary z wykresu oraz graficznego jego przedstawienia możemy dostrzec, że każdy punkt badanego potencjału posiada własne położenie w przeznaczonej do naszego padania naczyniu.